

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 45.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyri, á forsiðuni, 20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýtum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardagin 11. november 1939.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævsavonarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

13. árg.

Merkilg frágreiðing um kontantbetalingargrunnin til fiskimenn.

Um maður verður sjúkur umborð og harav avskorin frá at vinna nakað, kennir hann seg, sum nú er stalt, sum burturkastaðan, hjálparleysan. Hevur hann familju heima, situr hon á berum, hjálparleys, prísgevin náðir frá øðrum. Hetta er ein tung lagna — ein hørð og hjartaleys lagna.

Var útbetalingargrunnurin til fiskimenn gjøgnumførdur, fekk hesin maður og hansara familja góðdið kontant 80 kr. + 2 kr. og 50 oyru um mánaðin, meðan hann var burturstaddur frá heiminum til fiskarí. Hann fekk henda pening, sjálvt um hann ikki hevði drigið fisk fyri eitt einasta oyra. Og hann vildi ikki verið skyldugur at rinda peningin aftur. Hann hevði fingið hann íkraft av sínum limagjaldi til kontantbetalingargrunnin. Hann hevði fingið hann ikki sum eina náðigávu, men sum ein rætt, hann átti.

Soleiðis hevði tað verið við tí sjúka fiskimanninum og hansara familju. Og hin føroyski fiskimaðurin, sum ikki av sjúku ella øðrum óhappi hevði fingið sín fiskiskap skerdan, eisini hann vildi fingið kontant 80 kr. minus 2,50 um mánaðin, meðan hann er burturi. Við avrokningina vildi so hin kontantgoldni peningurin blivið avtikin. Fiskaði hann ikki so frætt, sum hann hevði fingið góðdið frá kontantbetalingar grunninum, vildi munurin, tað ið hann hevði fingið góðdið meir enn fortjenastuna, aldri verða kravdur av honum aftur.

Allir menn skilja av hesum, at kontantbetalingar grunnurin tryggjar fiskimanninum eina minstufortjenastu uppá 80 kr. um mánaðin, meðan hann er burturi samstundis sum hann er hin higartil munamesta sociala hjálpi til fiskimenn, ið rakast av sjúku ella øðrum óhappi.

Men tross henda kensgering

fortelur »Dimmalætting« fyri fiskimönnum, at tað er ikki talan um tryggjan av einari minstufortjenastu, eins og javnaðarmenn siga. Hvi ger hon tað? Er tað fyri at villeiða fiskimannin?

»Dimmalætting«ar støða til og frágreiðing frá útbetalingargrunninum er í heila tikið meiri enn merkilig.

Í eini oddagrein síni um útbetalingargrunnin greiðir »Dimmalætting« frá, hvussu kontantbetalingargrunnurin er íspunnin. Har skripar hon rúgvismikið um ein fund, ið var hildin í Havn viðvíkjandi stovnanini av Sjóvinnuláns grunninum og royndir at billa lesarunum inn, at tað á hesum fundi á fyrsta sinni var talan um eina skipan av kontantbetaling til fiskimenn.

Hetta vita allir skilamenn er ein »søkt« og ein skeiv útleggjan av hesum fundi. Sjóvinnulánsgrunnurin, sum bleiv til Sjóvinnubankan, var høvuðssakliga ætlaður til endurnýggjan og financieran av okkara fiskivinnu. Tryggjan av einu minstufortjenastu og hjálpi til fiskimenn, ið verða raktir av sjúku ella øðrum óhappi, var einki positívt uppskot um.

Tað vóru sum kunnugt javnaðarmenn, sum í fjór reistu málið um tryggjan av minstufortjenastu. Og tað var hetta málið, sum — beint til erhvervskommisjónina — var orsøkin til tað enn og víðarigangandi mál um kontantbetalingar grunnin. Hetta veit »Dimmalætting«? Hvi dylja tað?

Minstakravið til frágreiðingar er at ein refererar objektist, sigur kennsgeringarnar, sum teir eru. Tað skuldi ein eisini kunna kravt av »Dimmalætting«, sjálvt um tað er at siga satt frá, hvat ið javnaðarmenn hava barst fyri til frama fyri fiskimannin.

HITLER nær við at verða sprongdur í luftina.

10 minuttir aftaná, at Hitler var rýmdur úr fundarhøllini í München til Berlin, gekk ein helvitismaskina av.

Sum ein sprengiknøttur fallu tíðindini millum manna, tá ið radio segði frá, at Hitler hevði verið tætt við at verða sprongdur í luftina.

Hann hevði ónsdagin hildið eina talu í München. Knappliga komu boð eftir honum frá Berlin, og hann mátti so avstað. Mangir av hansara bestu monnum vóru á fundinum. Teir vóru eftiri.

Gott og væl komin av fundinum og í tókið á ferð til høvuðsstaðin, hendir ólukkan:

Ein helvitismaskina við leiðslu uppá tikið eksploderar. Ræðuligur skaði hendir. 60 særdu, og 6 doyðu. Millum teir deyðu segðist Rudolf Hess at vera, men seinni tíðini úr Týsklandi avkrefta hella.

Henda ólukkan hevur vakt óðliga ósing í Týsklandi. Hópur av fólki skal vera sett fast. — 600.000 mark er lovað honum, sum kann ávís brotsmannin.

Týsk bløð leggja England undir at standa aftanfyri hesa gerð. Ensk bløð skriva forsiðuna fulla um hendingina og undirstríka tað sum merkjandi stöðuna í Týsklandi, at álopið hendi líka aftaná Hitlers orð um, at Týskland innlendis stóð einugt og sterkt.

Semjan og styrkin, siga ensku bløðini, er altoi ikki særliga stór. Og halda tey, at álopið er ein forleypari fyri einari innlendis kollvelting.

Tey amerikansku bløðini leggja beinleiðis sjálvan Hitler undir at standa aftanfyri hetta ræðuliga flokksmóð. Hetta hevur hann gjørt fyri at skapa ósing millum fólkið móti útlendsku mótstøðumönnum sínum. Gerðin er einans enn eitt stíg inn á la gotu hann byrjaði at ganga við at svíða av hin stóra og vakra ríkisdagsbyggingin, siga tey. Hesa áskoðan styða tey ensku bløðini.

hevði ræktað stítt starv fyri at mella tey kær, sum hann við tærum mátti skiljast frá og verða burturi frá í 7 mánaðir um árið — slíkt kann eingin heima-maður skilja.

Nú eru korini eitt sindur frægari, tí nú geldur ellisrentulógin fyri Føroyar eisini — og ikki bert fyri fólki í øðrum londum, meðan gomul fólk her á landi máttu liva av kelduvatni og torvroyki — onkuntíð eina drýlaskorpu ella ein tvøstbita, intil mergurin fór úr beinum, og tey koyknaðu og maktaðast burtur eins og rakseyður um várið. Nú fáa tey gomlu ellisrentu, og tað megu vit takka javnaðarmönnum fyri; væl verið teimum fyri tað; tí nú svøltu ikki tey gomlu; men ovltíð er enn komið, tó eru vit nú á rættari leið og vóna, at tað verður betri og betri. Nú verður valgt í velur, so vóna vit, at javnaðarmenn fáa fleirtal á Føroya lögtingi, og teir spara ikki sínar kreftur, tað vita vit. Nú svøltar hin gamli fiskimaðurin ikki, tá ið hann legst á land; men ovltíð er, tá maðurin einki annað ískoyti hevur.

Vit vita allir, hvussu tungliga vit heimta okkum okkara føði við tí 7 punda loddinum, sum drigið verður upp frá havsins botni ár út og ár inn, og hvat er fortjenastan? Já, einar 7—800 kr. og stundum minni enn so. Av hesum peningi skal maðurin rinda rentur og avdrag uppá húsini, sjúkrakassa, skatt og mangt og hvat, einar 100 kr. ella meira skyldar hann, áðrenn hann fer til skips um várið, so lítið ella einki er eftir um heystið, og er nakað oyra eftir, verður tað tikið fyri skatt fyrriuttan at fiskimaðurin verður eftirspurdur, fyrriuttan varil og fyrriuttan mannsins undirskrift. At Føroya lögting kann gera slíka lóg, má koma av tí orsök, at lögtingsmenn einki vita um, hvussu hjartaleys tey ymisku sóknarstýrni eru; tí tað kann ikki vera ætlanin, at tað síðsta oyra, ein maður eigur, skal kunna takast fyri skatt um heystið. Hvat skal so familjan liva av um vetrin. Tó her hava vit fiskimenn ta størstu skuldina sjálvir. Vit megu seta okkara egna menn inn, ikki bert á Føroya lögting og á

Hørð kor.

Til fiskimenn um heila Føroya land.

Mínir starvsbrøður, bæði ungir og gamlir. Eg vil hervið gjøgnum okkara bláð minna tykkum á, at vit eru ein stuttur, sum lægst í Føroyum er bæði á ein og annan hátt.

Einaferð fór ein ungur piltur til sjós fyri at tjena sær fyri tað dagliga breyð. Hesin piltur vaks til manns, líka fátækur varð hann heila lívið, tó hann nærur vakti eyguni út úr hovdinum, meðan hann nátt og dag stóð við vaðbeinið og háltaði í snorið.

Tá ið hann var á hálvum aldri, gjordist hann krøktur í rygginum og lamarin av gikt, og tá ið hann ikki var mentur meira, var hann kastaður uppi — tveittur á landi at svøltu soleiðis hálvavegna íhel — seigipinast í hungri, inntil deyðin kom og slepti honum úr neyðini; tí hvat fekk hesin gamli maður at liva av á ellisárum? Einki! Eingin ellisrenta var komin — eingin var pensjónin, sum hesin gamli maður átti, tó at hann so trúliga sum nakar